

DÓGI TAMÁS

HALLATLAN TÖRTÉNETEK CIGÁNYOKRÓL

Tartalom

Előszó

Nyicã

-Első fejezet-

Az utazás

-Második fejezet-

Nyicã

-Harmadik fejezet-

Milyen csodálatos a természet!

-Negyedik fejezet-

Járã lá Nyicã

-Ötödik fejezet-

Az elmúlás

Egy gyilkosság története

-Első fejezet-

A börtönben

-Második fejezet-

Vallomás

„De nehéz az iskolatáska...”

-Első fejezet-

Becsaptak

-Második fejezet-

A kezdeti nehézségek

-Harmadik fejezet-

Amikor a fejem fájni kezdett...

-Negyedik fejezet-

Újra otthon!

-Ötödik fejezet-

Etno biznisz, avagy hogyan használjuk ki a pozitív diszkriminációt.

-Hatodik fejezet-

Akit nekem rendelt...

Előszó

Kedves Olvasók!

Amikor elolvastátok ezt a kis novellás-kötetet, akkor ne higgyétek, hogy én nem tudom, mit gondoltok ezekről a dolgokról. Tudom, és megértelek benneteket. Ahogyan Tamás is, ti is akkor **hisztek**, ha **láttok**.

Lássátok hát, min ment keresztül Juli, Jancsi, Mari és Tamás, aki akár én is lehetnék...

Nyicã

Rövid lélegzetű valós alapokat nélkülöző történet

-Első fejezet-

Az utazás

Hideg, nyirkos őszi dilután volt, még most is emlékezem a levegőben kavargó illatokra, a csontig hatoló hideg északi szélre. Ketten, a nagynénémmel vágtunk neki a hosszú és viszontagságos útnak. Aggodalom és bosszú izzította szívünket, testünket pedig a félelem fűtötte. Nem mondom, hogy szívesen emlékszem vissza ezekre a napokra, de azt hiszem, ez nem csupán Ránk tartozik: ez egy, az egisz világot érintő ügy. Sokáig nem tudtam feledni ezeket az eseményeket, hosszú időre volt szükségem, hogy feldolgozzam magamban. 15 éves voltam, egészséges világgéppel és értékrenddel.

6 km-re volt a falutól a vasútállomás. A buszjáratok nem voltak a vonatok menetrendjéhez igazítva, így aztán aki vonattal akart útra kelni Sekélyesről, annak gyalogolnia kellett a vasútállomásig. Már ahogy az ajtón kiléptünk, éreztük, hogy valami különös van a levegőben. Tudtuk, hogy az úti célunkról még egymással sem szabad beszélnünk, mert nem volt fedél a fejünk felett és a szó elszáll. Amikor leértünk a vasútra, egy órát késett a menetrendszerinti járat. Ahogy a bakter mesélte, elgázolt egy öregasszonyt két faluval feljebb.

„- *Nem lesz akadálymentes az utatok*” - visszhangzottak a fülemben nagyanyám szavai, amiket akkor mondott, amikor készülődtünk Marival az útra. Már otthon akadályba ütközött az indulás, ugyanis a néném cipője megmakacsolta magát, és nem akart felmenni a lábára. Fél évet hordta ezt a cipőt a Mari, mindig kényelmes, jó cipő volt, ahogy mesélte, de akkor mintha két számmal kisebb lett volna. Mivel másik cipője nem volt, kénytelen volt beleszorítani a lábát, pedig már otthon véresre horzsolta. Egész úton fájlalta a lábát, de amint a vonaton ültünk és robogtunk Kenese felé, mintha elvágták volna - újra kényelmes és jó cipő lett belőle!

Vonatunk ettől kezdve akadálytalanul haladt tovább. Még a megállóknban sem várt annyit, amennyit szokott. A másfél órás út felénél az Isten hatalmas erejű felhőszakadást zúdított a földre, de nem tudta lassítani a vonatot és minket sem ijesztett el, sőt. Ahogy láttuk a csorgó esőt az ablakokon, éreztük, hogy az akadályok is épp olyan tehetetlenek velünk szemben, mint ahogy az eső a vonattal szemben. Erőt merítettünk ebből az érzésből. Nem tudtuk mi, vagy ki vár majd ránk, de azt biztosan éreztük, hogy az Úr oldalán állunk.

Amikor befutott a szerelvényünk Kenesére, elállt az eső és kisütött a nap. Délután öt óra körül járt, a nap utolsó sugarai bearanyozták az érkezésünket, a vasútállomás olyan volt, mint „*a házfalokról csorgó, vöröslő fájdalom*” abban a szép versben, amit az iskolában tanultam anno. A szélvihar alábbhagyott, és mi elindultunk a buszállomás felé. Szerencsénkre éppen akkor indult egy busz Kistormás felé, ami nekünk útba is esett. Nagybajomba fél hat körül érkeztünk. Szép kis falucska volt az, volt benne domb, templom, egyenes kis utcák, takaros kis házak, temető, kedves, vendégszerető emberek... megvolt benne minden, amitől egy település szép lehet. Az egész olyan idilli volt, hogy kissé el is bíztam magam...

Amikor megállítottunk egy biciklist, hogy megkérdezzük, hol lakik a Nyicã, akkor ismét előntött az a nyomasztó érzés és attól kezdve mindig éreztem, amíg ott voltunk. A biciklis egy egyszerű kétkezi munkásnak tűnt, láthatóan nem volt cigány származású. A válasza a következőképpen hangzott:

- én nem akarok ebbe beleavatkozni, ezt már sokan megjárták, kérdezzék meg mástól, nincs erre nekem szükségem!

Így tehát tovább mentünk, amíg egy szintén gyalogszerrel haladó cigány fiatalemberrel nem találkoztunk. Ő sem szívesen beszélt erről a dologról, de legalább elsuttogta a címet. Amikor beértünk az utcába, - a nevére már nem emlékszem - rögtön megismertük az öreg cigány-asszony házát. Az utca összes háza takaros, rendezett volt, kivéve ezt az egyet. Itt még a ház körül is állt a víz és csak a bele helyezett téglákon lehetett bejutni a házikónak csak nagy jóindulattal nevezhető kunyhóba. A portán más nem volt, mint csak egy középkorú diófa, amihez egy gyönyörűséges pej kanca volt kipányvázva. A kerítésről is szólnom kell, hiszen én még sosem láttam ilyen művészien aránytalanul düledező kerítést. Ez az egész engem a Vasorrú Bába mesebeli házikójára emlékeztetett. Végig futott a hátamon a hideg, tudtam, hogy oda be is kell mennem...

-Második fejezet- Nycă

Bekopogtam az ajtó gyanánt a nyílásnak támasztott deszkán, és vártam a választ. Egy rekedt öregasszony hangja hallatszott ki:

- *Hăjc înlontru, kă v-âm ástyiptát pă voj.*¹

Ezután félreemltem az ajtót és beléptem a nénémmel. - *Bună Vremé!*² - köszöntöttük az ágyán törökülésben ülő asszonyt. Ettől kezdve a beszélgetés beás nyelven folyt tovább. Nycă felkelt, és előhúzott nénémnek egy roskadozó széket, nekem pedig egy nagyon kicsi hokedlit, és meggyújtotta a petróleumlámpát. A fény, ami bevilágította a kis szobát, nem volt barátságos. Úgy éreztem, egyenesen a pokolból süt ránk! Mari beszélgetésbe kezdett, aminek felét sem értettem meg. Az asszony bevallása szerint több, mint száz éves, és kilenc szellem dolgozik neki. Ezen elmosolyodtam. Mari elmesélte neki, hogy azért mentünk hozzá, hogy megnézzük vele Juli nagynéném fényképét, és hogy mondja el róla, hogy mit lát benne. Ő a kezébe vette a fotót, és azt mondta:

- *Várjatok, mert ehhez öntenem kell ólmot.*³

Nycă felkelt, remegő, bütykös kezével felrakott melegedni a kis dobkályhájára egy megviselt, kopott lábast, amiben kis ólomdarabkák voltak. Amíg az ólom olvadt, beszélgettek, Nycă pedig közben dohányt rágszált. Elmondta, hogy volt egy agyvérzése, már majdnem meghalt, de sajnos az Istennek nem kellett, mert az ördöggel cimborál. Így hát szenved az életben. Amikor megolvadt a koszos szürke színű fém, az asszony beleöntötte egy tál vízbe. Az ólomból kiolvasta, hogy Juli nagyon beteg, és hogy a szívével van valami nagy baj. Valószínűleg szívinfarktus. Ekkor Marival mindketten elsírtuk magunkat, és elmondtuk a Nycának, hogy pontosan úgy van, ahogy azt ő olvasta az ólomban: Julinak szívinfarktusa volt, és kórházban van, és az orvosok tehetetlenek. Erre a Nycă azt mondta:

---

¹ A szöveg jelentése magyar nyelven: Gyertek be, már vártalak benneteket

² Jó időt! - beás köszöntés

³ Az ólomöntés a cigány népi jóslás egyik módszere, melynek lényege, hogy a vízben megszilárdult ólom formájából következtetnek jövőbeni eseményekre.

- Ez nem természetes betegség, ez csinált betegség!⁴

- De ki tehetette ezt veled, Nyicã? - kérdezte elcsukló hangon a néném.

- Egy asszony, akinek a fia valaha a ti Julitoknak udvarolt, de neki nem kellett az az ember. Ezért csinálta meg, hogy ha nem lehet az övé, akkor ne legyen senki másé sem. Úgy látom, nagyon rosszul van, gyorsan kell cselekednünk! Mindjárt megcsinálom a vizeteket, hogy minél hamarabb indulhassatok, nehogy késő legyen!

A cigányasszony, mintha megtáltosodott volna, úgy ugrott fel az ágyáról, és elindult a sötét sarok irányába. A tömjén szagú, szentképekkel és kegytárgyakkal telezsúfolt kis lyuk most már mintha nem lett volna olyan félelmetes, csak olyan különös, mint ha nem ebből a világból való volna. Hozott Nyica egy üres műanyag flakont, amiben előtte ananászle lehetett az illata alapján, és benyúlt az ágya alá egy kis kancsóért. Ebből a kancsóból öntött az üvegbe valami gyanús külsejű folyadékot, és imádkozni kezdett félhangosan, cigány nyelven. Akkor, ott, úgy éreztem, hogy transzállapotban van az öregasszony, mert nem a saját hangján beszélt. A félelmemnél csak az éhségem volt nagyobb, mert akkora már elfogytak azok a finom kis stifolderes szendvicsek, amiket anyám készített útravalónak. Amikor elkészült a szer, azt mondta Nyicã:

- Ezzel a vízzel itassátok át a Julitok valamelyik sokszor használt ruháját, vigyétek a kórházba, és tegyétek a párnája alá. Aztán gyertek vissza hozzám, és elmondom, mit kell majd tennetek. Addig én kiküldöm a menyemet éjjélkor a temetőbe, mert én már nem tudok annyit menni, és megpróbálom visszacsinálni a rontást.

Ezeket a szavakat nagyon az eszembe véstem, mert úgy gondoltam, hogy fontosak. Elindultunk hát hazafelé, gyalog az éjszakában, egészen a vasútig, ahol három és fél óra várakozás után felszálltunk a Sekélyesnek tartó vonatra.

-Harmadik fejezet-

Milyen csodálatos a természet!

Amikor másnap felszálltunk a hajnali buszra, ami Istenhegyre tartott, ismét azt a furcsa érzés éreztük, mint amit előző nap reggel. Féltünk, de eltökéltek voltunk. Utunk a kórház felé, ahol Julink feküdt, gyors volt és nyugodt. A sötétségből félúton lett világosság. Beérvén a városba, nem tudtam másra gondolni, csak Nyicã tegnapi szavaira. Én egészen 12 éves koromig hittem a varázslásban és a boszorkányokban, aztán 3 évig nem, de akkor megint hittem. A kórházba érve véletlenül meghallottam, ahogy a teakonyhában két orvos beszélgetett a mi Julinkról:

- Most már én sem tudok bizakodó lenni Dr. Mengelenner, azt hiszem, végképp el fogjuk veszíteni Bogdán Julit. Egyre rosszabb az állapota, a reggeli konzílium óta már nincs is magánál. Sajnálatos ez, hiszen olyan szép és kedves lány.

- Bizony, a betegség nem válogat.

Nagyon elszomorodtam ezek hallatán és odaléptem a Marihoz, aki éppen gyümölcslet vásárolt a büfében Julinak.

- Menjünk, ne késlekedjünk, minden perc számíthat. - mondta Mari.

---

⁴ A csinált betegség a beás cigányoknál rontást jelent.

Súlyos beteg Juli néném szobájába lépve elszorult a torkom. Ott feküdt a család legszebb nőtagja rettenetesen lesoványodva. Bőre már szürke volt és laza, úgy tűnt, mintha nem is lélegezne, ám a gépek hangjából tudtam, hogy nem így van. Becsuktam az ajtót, Mari pedig betette a párnája alá a varázslós-vízzel átitatott pólót. Ennyit tehettünk akkor, meg imádkozhattunk az Úrhoz, hogy könyörüljön Julin. A következő 24 óra rettenetes volt. Másnap reggel bementünk hozzá és megkérdeztük az orvosát, Dr. Mengelennert, hogy milyen az állapota. Ő erre azt mondta:

- *Bizony nagyon csodálatos a természet, hogy ilyen fokú regenerálódásra képes, én már nagyon régóta praktizálok, de ehhez foghatóval még sohasem találkoztam.*

Juli jobban volt, már magához tért, evett, és nevetett is egyszer. A szobatársai elmondták, hogy nagyon hirtelen lett jobban. Alighogy elütötte az óra az éjfélt, Julika - ők így hívták - felpattant az ágyból és kiment az illemhelyre. Egy idős, valószínűleg szenilis néni a másik ágyról azt is látni vélte, hogy az éjszaka leszállt hozzá egy pirosan izzó angyal, és az rázta fel mély álmából.

-Negyedik fejezet- **Járã lá Nyicã⁵**

Ahogy azt megbeszéltük, délután ismét elutaztunk Nagybjombba. Ezúttal már fogadtunk egy autót, ami 5000 Ft-ért vitt el minket a vén cigányasszonyhoz. Öreganyám finanszírozta az utazást, mert akkoriban kapott nyugdíjat. Az út így könnyebb volt, de így sem volt akadálytalan, ugyanis a Pista Ladájának kétszer is defektje lett. Mikor odaértünk, az asszonynak épp vendégei voltak, és mivel nem fértünk volna be a konyhába, megvártuk odakint az autóban, amíg elmennek azok. Amikor bejutottunk hozzá, azt mondta:

- *Urít ám înviszát ku Julá, trébu sz-a dusjéc áisje mînyi.⁶ Megint tett valamit Julitokkal az a boszorkány, el akarja venni.⁷ Muszáj valamit csinálnunk. Most nem is kell, hogy fizessetek, ez már az én ügyem is. Elmondom, mit kell tennetek. Menjete el otthon nálatok 7 kúthoz vagy forráshoz és hozzatok mind a hétből vizet nekem holnap, amikor a Julit is hozzátok! De amikor kiléptek a házból, nem nézhetek hátra, és szó nem hagyhatja el az ajkatokat! Ha valaki az úton köszön nektek, bölintsatok neki, de meg ne szólaljatok! A vizeknél előfordulhat, hogy túlvilági hangokat hallotok, de ne féljete, nem árthatnak nektek, ha mindent úgy tesztek, ahogy én mondom. Az én szellemeim kísérnek majd benneteket. Lehet, hogy a természet is ellenetek fog fordulni, de én imádkozom majd értetek. Ha netalán mégis meglátnátok valamit, akkor keresztezzétek a mutató és a középső ujjatokat egymással és mondjátok, hogy: „Oty á to, în kuru mnyo.⁸ Átunsj nu patyé szá fákã ku voj nyimik.⁹”*

Ezeket a sorokat leírnom is kellemetlen, azt hiszem, ez nagyon félelmetes része volt az életemnek. Otthon megtudtuk, hogy Juli állapota megint nagyon rossz, de most a tüdejével van valami baj. Úgy éreztem, hogy most már semmit sem tehetünk érte. Újra a néném meg én

---

⁵ Újra a Nyicánál

⁶ Rosszat álmodtam a Julival, ide kell hoznotok hozzám.

⁷ El akarja venni az életét.

⁸ Védekezés az átok ellen, szó szerinti jelentése: a te szemed az én fenekem felé

⁹ Így nem tud tenni veletek semmit

indultunk útnak, a többi családtagjaink ugyanis hitetlenkedtek, meg talán féltek is. A nagymamám ment volna, de neki a lábai már nem bírták a járást. Eleinte még mulatságos volt a némaság, de amikor már a harmadik ismerősnek sem köszönhattünk, kezdett kellemetlenné válni a helyzet. Az időjárás sem kedvezett nekünk. Fúj a szél, az égen sötétszürke felhők tornyosultak, egy kicsit olyan volt, mint a csatatér a harc után. Sivár és kihalt volt a falu. Két ház udvarába be kellett ugranom, hogy vizet szerezzek a kútjukból. A falu határában volt még egy-két kút, meg 3 forrás. Az egyik kútnál különös énekére lettem figyelmes. Felnéztem a kút melletti fára, és egy nagy fekete madarat pillantottam meg. Ez a madár a Nyicã szellemeinek madara volt. A madár mindvégig követett minket. Amikor az első forráshoz értünk, ami az erdő szélén volt, már sötétedett. A forrás alig folyt, csak időszakosan csordogálhatott. Odatartottam a kólás flakonomat a víz folyásához. Erőteljes, hangos csobogást hallottunk, mintha közvetlenül a Niagara alatt állnánk. Ahogy telt az üvegem, a hang úgy erősödött. Amint megtelt és elvettem a víz alól a flakont, a csobogás alábbhagyott. Mari nem tudta megállni, és elkiabálta magát. Nagyon megijedt. Ekkor egy másodperc alatt elsötétült előttünk minden, éjszakai sötétség szállt a forrásra és környékre. Éreztem, mintha valami röpködne körülöttünk, és közben hangos jajgatás és sírás hallatszott. Eszembe jutott az, amit Nyicã mondott, hogy mit kell ilyenkor tennünk. Be is vált, újból világosság lett a forrásnál, elhallgatott a sírás, jajveszékelés. Én azonnal a madarunkat kerestem, ugyanis nem hallottam a hangját. Annak a fának a lábánál találtam meg, amin előtte énekelt. Elpusztult. A másik forrásnál minden simán ment, nem történt semmi különös. Hazamentünk, összeöntöttük a 7 vizet és nyugovóra tértünk - már amennyire ez akkor sikerülhetett.

-Ötödik fejezet- Az elmúlás

Amikor reggel ismét nekivágtunk a hosszú útnak, éreztem, hogy valami baj lesz. Ahogy odaértünk a Pistával, aki aznap már 8000 Ft-ért vitt minket Nagybjombba, láttuk, hogy nagy a sürgés-forgás a házban és a kunyhó körül. Mint kiderült, Nyicã tegnap este nagyon rosszul lett, elvitte a mentő. Alighanem újabb agyvérzés. Szomorú utunk volt hazáig, meg sem tudtunk szólalni. Otthon a nagymama azt mondta:

- Adjátok ide nekem az összegyűjtött vizeket, majd én befejezem a munkát!

Nem gondoltam volna soha, hogy a mama (nincs nálatok valami megszólítása a nagymamáknak mint a kolompároknál a mámi? Az sokkal hangulatosabb lenne...) is tud ilyet, de ez most nagyon kellemes csalódás volt. Aznap éjjel le sem feküdt, végig kint volt a temetőben. Reggel jött csak haza, nagyon fáradtan és meggyötörten. Soha sem felejttem el akkori szavait:

- Ezzel a boszorkánnyal nem lesz több baj.

Nem tudni, mit csinált akkor éjjel a temetőben, erről soha senkinek nem beszélt, de az biztos, hogy Julinak attól fogva többé nem volt csinált betegsége; férjhez ment Jancsihoz, egy jó módú dolgos cigányemberhez, van két lányuk, két fiuk, és egy unokájuk. Nem sokra rá hallottuk a hírt, hogy Nyicã meghalt. Ám azon a napon nem csak ő távozott az élők sorából, hanem a Julit megcsináló boszorkány is akkor este lehelte ki a lelkét, ha ugyan volt neki. Nos, itt az én kis történetem akár véget is érhetne, hiszen mint a mesében, minden jóra fordult, és a jók boldogan éltek, míg meg nem haltak. De egy apróságról nem feledkezhetek meg.

Nyicã nem volt ám olyan jóságos, mint azt gondoltam. Mielőtt meghalt, ellátogatott hozzá egy finom modorú, jó külsejű úriember, aki egy halom pénzt hagyott ott neki. A „pénzecske” elég

volt egy új házra, és még a temetését is fedezte. Hogy mit tett mindezért az öreg Anna néni? Átkot küldött egy szerencsétlen emberre, aki a légynek sem tudott ártani egész életében. Olyan súlyos és visszafordíthatatlan átkot küldött rá, ami örök életére tönkre tette ezt az embert. Az ember akaratán kívül - ahogy az már ugye lenni szokott - beleszeretett egy kétcsalados asszonyba, aki olyan szegény családból származott, mint a templom egere. Ez a szerelem fokozatosan, három hónap, három hét és három nap után bontakozott ki. Az ember ettől kezdve folyton csak ment volna, mindig Marikához kíváncszott. Még akkor is oda akart menni, amikor már mindenki aludt. Marika csak kiment a házuk elé, belekiabált a nyeletlen baltájába, és lám, a mi emberünk éjszaka is felriadt mélységes mély álmából, és útnak indult az asszonyhoz. Hátrahagyta ilyenkor a családját, elvitte a pénzt otthonról, és Marikával töltötte az éjszakát. Ez így ment hónapokon keresztül, mígnem a feleség, Juli megunt urának viselkedését és elment egy jóasszonyhoz. Megnézette férjét, hogy miért csalja meg folyton. Juli egyedül indult a jóshoz. Pontosan nem tudta a címet, tanácstalanul állt a kisváros főutcáján. Egyszer csak egy különös női hang csapta meg a fülét, a magasból.

- Jóasszony! Maga engem keres, jöjjön fel.

Szegény Julinknak hirtelen földbe gyökeredzett a lába, ijedtségében másodpercekig nem tudott elindulni. Majd az újabb hangra emelte lépésre lábát.

- *Mire vár? Miért nem jön fel? A nyolcadikon lakom, a kapucsengőn a Molnárné feliratú gombot kell megnyomni.*

Ahogy mesélik, teljesen átlagos magyar asszony volt a Rózsika, de a tekintetében mégis volt valami ördögi. Azt mondta a mi Julinknak:

- *Tudom lányom, miért jöttél hozzám, tegnap megálmodtam mindent. Tudom, hogy a Jancsid folyton eljár otthonról, és azt is tudom, hogy miért teszi mindezt. Az asszony féltestvére - aki Pesten dolgozik - az intézte el, hogy így legyen. Megcsináltatta a férjedet.*

- *Azt is meg tudod mondani, hogy mit tehetek?* - kérdezte a Julink.

- *Persze. Egy mód van rá, ugyanis aki ezt a rontást küldte, az nálam sokkal erősebb volt; meg kell szerezned egy ruhadarabját, vagy hajszálát. Azért lehet egyáltalán visszafordítani a dolgot, mert aki kötötte, az már nem él.*

Örvendetes hírként vette tudomásul néném a hallottakat, és azonnal elkezdett haját, vagy ruhát vadászni. Amikor Jancsi egész nap elvult, és csak este jött meg, Juli hajszálakat keresett az emberén. Hetekig próbálkozott hasztalanul. A végén már nem látott más kiutat, és megleste Marikát, amikor az boltba ment reggel. Ekkor a mi Julink megtámadta az asszonyt, a hajának esett; dulakodni kezdtek, de egyik sem bírt a másikkal. Mikor már megvolt a hajszál - legalább egy maréknyi -, Juli menekülni próbált. Sajnos ez nem ment olyan könnyen, ugyanis Mariska felkapott egy követ a földről, és fejbe vágta vele a mi Julinkat. Ez emberfeletti erőt adott a nagynénimnek, és felkapta a köztéri szemetest - ami állítólag 150 kiló is megvan -, és azzal dobott vissza. A gonosz szerető ott halt meg a bolt előtt. Elfolyt a vére, mire a mentők kiértek. Hatalmas tömeg gyűlt össze percek alatt, gyilkosnak kiabálták a mi Julinkat, azt mondták, hogy tönkretette egy család életét. Attól fogva az egész család közutálatnak örvend, Juli pedig börtönbe került. Ott is halt meg négy nap után, állítólag valami ismeretlen kór végzett vele. Először a teste tele lett sebekkel meg lyukakkal, aztán pikkelyessé vált a bőre, végül megfulladt.

Juli férje újból nősült. Boldog, egészséges életet él, 5 gyermekével.

Egy gyilkosság története

Rövid lélegzetű valós alapokat nélkülöző történet

-Első fejezet- A börtönben

- Hogy hívják? - kérdezte a szigorú tekintetű egyenruhás férfi.
  - 657109-es számú elítéltnék, Uram. - mondta a lesoványodott cigány ember.
  - Mi a valódi neve? Amit kint használ?
  - József, Bogdán József.
  - Üljön le. Fontos dolga lesz ma, jött magához valaki, aki szeretne beszélni magával. Egy fontos ember jött a fővárosból.
- Mindenféle gondolat járta át a fiatal, meggyötört férfi agyát, amikor meghallotta a börtönparancsnok szavait. Lehet, hogy valamelyik távoli rokona segíteni akar rajta, vagy a bíróság újra akarja tárgyalni az ügyét? Félelemmel vegyes remény érzése járta át a szívét.
- Most vegyen fel valami tiszta ruhát, de előtte fürödjön meg! - mondta a börtönparancsnok.
- Görccsel a gyomrában indult el a cellája felé, erezte, hogy a mai nap fontos nap lesz az illetiben. Nyolc perc alatt elkészült. A beszélő helyiség helyett most a kihallgatóban kellett várakoznia a látogatójára. Szemügyre vette a kis szobát. Nem volt benne sok minden, de mégis otthonosabb volt, mint a cellája. Két szék, egy íróasztal, rajta egy olvasólámpa és egy kis szekrény volt a teljes bútort. Kisvártatva megérkezett az ismeretlen férfi is. Belépett a szobába, és hangosan köszöntötte Józsit.
- Jó napot, József! Örülök, hogy láthatom, már nagyon régóta várok erre a találkozásra. Mayer Miklós vagyok, az ELTE munkatársa. Szakterületem a cigányság népi hagyományainak spirituális oldala.
- Az idegen kézfogása szokatlanul finom volt, ugyanakkor erőteljes is.
- Kérem, helyezze magát kényelembe, már amennyire ez itt lehetséges. Hamarosan hoznak nekünk kávé, addig is gyűjtsunk rá!
- Elegáns öltözete és simára nyalt haja miatt nem tudta Józsi eldönteni, hogy egy tanárral, vagy pedig egy olasz gengszterrel van dolga.
- Miért akar velem beszélni, Uram? - kérdezte Józsi nagyot nyelve, de azért határozottan.
  - Egy régi ismerőse küldött magához - mondta a férfi.
  - Valóban? És megtudhatnám, hogy ki az? - hallatszott a válasz kissé idegesen.
  - Persze. Engem az Ördög küldött magához! Azt mondta, hogy maga nagyon sokat tudna mesélni nekem arról, amire én kíváncsi vagyok.
  - Hmm... És mi az, amire Ön kíváncsi?

- Azt még nem tudom pontosan, csak annyit, hogy maga, József, segíthet nekem.
  - Rendben. Segítek, de magyarázza el, miért is jó az nekem!
  - Nem bizonyos, hogy jó magának is, de nekem nagy segítség lehet. Egy kutatási pályázathoz gyűjtök információkat. Maga egész életében rossz ember volt, most tehetne valami jót is! Nos?
  - Rendben, igaza van. Mire kíváncsi hát?
  - Hallottam Ördög Imrétől, hogy maga négy évvel ez előtt megölt egy embert. Meséljen nekem erről.
- Józsi úgy érezte, hogy nincs miért félnie, belekezdett hát örült történetébe, úgymint mindig arra vágyott, hogy valaki meghallgassa; hogy valakinek elmondhassa mindazt, ami akkor történt, és hogy mindaz miért történt.

-Második fejezet- Vallomás

- Az egész akkor kezdődött, amikor a húgom megszületett. Én már egészen nagy voltam, 7 éves. Akkoriban a családnak teljesen el volt szegényedve. Édesapám napszámos volt, édesanya pedig gombázni járt a községerdőbe. A gomba egy részét otthon megfőzte, a másik felét meg eladta a falunkban, hogy legyen mit ennünk. Akkoriban én is sokat jártam tolvajkodni; loptam krumplit, kukoricát, lisztet, tyúkot, néha mig dinnyét is. A húgom nagyon szép kislány volt. Sokat játszottam vele, mindig rám volt bízva, én meg sok mindent összelopkodtam neki, hogy ne szenvedjen hiányt semmiben sem. Amikor felcseperedett, kiderült, hogy a szépségét nem nőtte ki, nem úgy, mint a bokasüllyedését. Ő volt közel s távol a legszebb lány a környéken. Sok udvarlója akadt. Jöttek hozzá erdészek, tanítók, a falu gazdag emberei, ő meg csak játszott mindegyikükkel. Ám egy napon egy jóképű muzsikus cigány került a falunkba - azt hiszem meszet égettek a kőbánya mellett. Jó vágású, szép szál ember volt. Még most is előttem van, ha kicsit megerőltetem magam. Hallom bűgő hangját, amivel oly sok boldogságot okozott az én kis Erzsi húgomnak. Kialakult hamar köztük egy szép szerelem, amit úgy tűnt, senki sem lesz majd képes szétszakítani.
- Azt hiszem, József, maga pályát tévesztett! Nagyon érzékletesen tud mesélni.
- Köszönöm. Élt a falunkban egy öregedő cigányasszony, akinek már a második férje halt meg különös körülmények között. Ezért aztán a falu a szájára vette, és mindenféle dologgal megvádolták. Elég az hozzá, hogy ez az ötven körüli asszony szemet vetett erre a sudár romungró gyerekre, akit egyébként Csabának hívtak. Mindig úgy intézte, hogy a hét legalább négy napján összefusson vele. Folyton kacérkodott, emelgette a szoknyáját is, sőt egyszer egy bálban felugrott a Csabiék asztalára, és meztelenre vetkőzött. Mindenki tudta, hogy rá van állva a húgom emberére, és mindenki meg is vetette a viselkedése miatt. Nem tudta elfogadni, hogy nem lehet az övé, legalább egy éjszakára. Egyszer aztán, amikor a sógorom kissé becsicscentett, a kocsmában megkörményezte ez a vénasszony. Addig beszélt neki, amíg az el nem fogadott egy italt tőle. Nem tudom, mi volt abban a piában pontosan, de annyi bizonyos, hogy teljesen elvette az eszét a sógornak. Szegény Csabi attól fogva mindig kereste az alkalmat, hogy találkozhasson a banyával. Amikor egyszer elmentünk hárman gombázni a községerdőbe - amit úgy ismerem, mint a tenyeremet - valahogyan, Isten tudja hogyan, eltévedtünk. Reggel indultunk, és délután lett, mire kijutottunk ez erdőből. Ez azonban csak az erdő volt, onnan még messze volt a kunyhónk! Nem hittem, hogy lehetséges, de úgy

eltévedtünk, hogy hajnalig bolyongtunk, amíg hazaértünk. Amikor már láttuk a nagy eperfát, ami után már csak kétszáz méter volt az otthonunk, akkor egyszerűen nem tudtunk elérni odáig. Mentünk, mentünk, mentünk, de úgy tűnt, oda soha sem érünk. Csak amikor megszólalt a kakas, akkor értünk oda, hulla fáradtan és éhesen. Iszonyatos volt.

Egy vasárnap reggel Csaba felkelt, és se szó, se beszéd, elment. Egy hétig nem is láttuk. Az öregasszonynál volt. Amikor megtudtuk, a húgom nagyon ideges lett és elment hozzá. Én utána rohantam, de nem bírtam a tempót, lemaradtam. Amire odaértem, már állt a csetepaté. Igazi cigányos veszekedés és kölcsönös átokszórás volt ott. A húgom annyira megverte a banyát, hogy súlyos testi sértésért bíróság elé akarták állítani, de sajnos nem tudták. Az én Erzsi húgom másnap reggel különös módon nem ébredt fel, s aztán soha többet. A boncolási jegyzőkönyvben az állt, hogy a halál oka beazonosíthatatlan, de valószínűleg szívleállás. Gyásznak hatalmas volt, rengetegen voltak a temetésén. Még a falu részeges orvosa is ott volt, pedig az soha sem ment el senki temetésére, mert mindig azt mondogatta, hogy az „*enyémre sem fognak ezek eljönni*”. Tudtam, és ezzel nem voltam egyedül, hogy Erzsi nem természetes halállal halt meg. Őt megölték! És ha megölték, akkor nekem bosszút kell állnom! Aznap éjjel későig a kocsmában voltam, meg is ittam mindent, ami raktáron volt. A kocsmáros azzal küldött ki az italtóljából, hogy ha még egy kicsivel tovább maradok, akkor már nem tud reggel mit adni a sok szegény, szomjazó cigánynak. Így hát bosszankodva indultam hazafelé, szívem tele volt bánattal. Nem tudom, mi történt velem, de valahogy eltévedtem a mi kis falunkban. Nem is otthon kötöttem ki; egyszer csak a vén cigányasszony háza előtt álltam. Ott jöttem rá tulajdonképpen arra, hogy nem véletlenül jutottam oda, ahol voltam. Nekem ott, akkor, elintézni valóm volt. Bementem a házba, már aludt az asszony. Álmában értem, a halállal vállvetve. Állítólag úgy megvertem, ahogy még az öreg Lakatost sem, pedig azt néha-néha rendszeren meg kellett ruháznom. Nem sokra emlékszem, pedig szívesen emlékeznék, hisz nem bántam meg azóta sem tettemet! Meg kellett tennem, ennyivel tartoztam a húgomnak.

Ez után a néhány mondat után azt kérdezte Miklós:

- Azzal tisztában van, hogy egy ember életét egy másik ember nem veheti el?

- Igen, tudom, hogy így van. A Jóisten és a BTK is ezt mondja. De ha a bíróság elé állnék egy olyan feljelentéssel, hogy a húgomat megölte egy vénasszony átka, akkor kinevetnének. Az esküdtek és a bíró, az örök, még a takarítók is az mondanák, hogy valószínűleg meghibbant Jóska, vagy már így is született! Ha a törvény nem sújt le a gyilkosokra, akkor én nem fogom megvárni, hogy az Isten büntesse meg...

„De nehéz az iskolatáska...”

Rövid lélegzetű valós alapokat nélkülöző történet

-Első fejezet- Becsaptak

Késő este volt már, csípősen hideg őszi este. Az idő tizenegy óra körül járt. A kisváros főutcáján már nem jártak emberek. Talán ez volt az első olyan este abban az évben, amikor a fagyos hideg először ereszkedett le a völgybe, melyben a városka húzódott. Ahogy ott álltam a Kossuth Lajos és a Széchényi utca kereszteződésében, úgy éreztem, hogy mindenki alszik már, és csak én vagyok ébren egyedül. Olyan volt, mintha nem is a földön jártam volna. Félttem. Pár perc elmélkedés után feltűnt az utca végén két különös - James Bond-ra emlékeztető - alak. Mindketten hosszú ballonkabátban voltak, és rendkívül határozottan haladtak felém, a csapzott kis cigánygyerek felé. Amikor már csak néhány lépésre voltak tőlem, nyeltem egyet, hogy ne akkor kelljen, amikor szembekerülök a férfiakkal.

- Szevasz öcskös. Elhoztad?

- Persze! Itt van. - mondtam kissé bizonytalanul, és átnyújtottam az alku tárgyát képező, degeszre tömött nylon zacskót. - És én, én mit kapok? - kérdeztem.

- Mit? Azt, hogy nem jelentünk fel, és nem rúgnak ki a suliból. Azt hiszem, ez elég lesz. Vagy tévedek? - válaszolta gunyorosan a gengszterarcúbb férfi.

Kegyetlenül nehéz volt nem tenni semmit, de tudtam, semmi értelme; átverték. Életem során nem először fordult velem elő, valamennyire már talán meg is szoktam a dolgot, de azért fáj. Aztán a következő év januárjában, amikor a tizennyolcadik születésnapomat ünnepeltük, akkor mesélték, hogy ez két férfi lebukott egy nagyobb adag heroinnal az osztrák-magyar határon. Tudtam, hogy az Isten előbb-utóbb megbünteti a rosszakat.

-Második fejezet- A kezdeti nehézségek

Azt mondják rám, hogy egy kicsit „lelkis” vagyok. Én mindezt azzal magyarázom, hogy amikor megszülettem, a szüleimnek már volt négy gyereke, így én nem tudtam az újdonság erejével hatni rájuk, nem foglalkoztak velem eleget. Három fiú, és egy lány testvérem mellett nőttem fel. Életemben sok jó és sok rossz dolog történt velem, ezek nyolcvan százaléka „iskolás” élmény volt. A maradék húsz százalék otthon történt. Mikor bekerültem az általános iskolába, akkor szembesültem először igazán a világ kegyetlenebbi oldalával, a cigányokkal szembeni hátrányos megkülönböztetéssel. Amikor beléptem a tanterembe, és eleresztettem édesanyám kezét, úgy éreztem, hogy a világ szélén ülök. Ösztönösen a leghátsó padsorba ültem, pedig anyu ezerszer elmondta, hogy oda csak a szamarakat ültetik. Talán azért is, mert ott láttam a legtöbb hozzám hasonló sötét foltot. Az osztályfőnököm nagyon kedves, megértő, szerető, jóságos, barátságos, alázatos egyszóval jó pedagógus volt, az osztály „világosabbik”

felével szemben. Mindent nagyon szépen és érthetően elmagyarázott nekik. Ha valami nem ment valamelyik tejfölös hajú tanár-csemetének, akár tíz percet is hajlandó volt áldozni az órából, csak hogy biztosan megértse a kis növendék az anyagot. Persze, ha közülünk való nyújtotta karját segítségért, akkor a következő szavakkal intézte el a dolgot:

- „Legyél szíves, tedd le a kezed, mert ha eddig nem értetted meg, akkor hiába is magyarázom el még ezerszer!”

Persze mi ilyenkor hangot adtunk nemtetszésünknek, beásul emlékeztünk meg a tanítónő édesanyjáról, és annak szakmájáról. Olyan is volt, hogy csak bizonyos dolgokat kívántunk a „segítőkéz” tanárnőnek. Mint ahogy az már lenni szokott, egyik reggel meghallgattatott folyamatos kérésünk a Jóistennél, és a tanárnőt elgázolta tolatás közben a diákbusz. Nem lett különösebb baja, csupán néhány csontja törött el.

Nagy volt az összefogás az iskola cigányai között, minden csínytevést közösen eszeltünk ki. Egyszer, hatodikban, amikor az igazgató kihajtott minket az osztályból szünetben, a Karcsi megviccelte a tanár urat, és bezárta a kémiaaterembe. Úgy negyed óráig kiabálhatott és döngethette az ajtót, amire észrevette a matektanár, aki végül is kiengedte. Mivel a csínytevésnek nem lett meg az elkövetője, az összes cigánygyereket megbüntették, mindenki kapott egy igazgatói figyelmeztetést.

Persze megpróbáltatásaim nem múltak el az általános iskola abszolválásával sem. Mivel nem jelentkeztem sehová továbbtanulni, tíz éves általános iskolai szenvedés után munkába álltam az Erdészeti Rt.-nél, mint kötöző. Ez a munka nagyon ínyemre volt, ugyanis szinte kizárólag cigány emberek között dolgoztam, az erdészet és az LKT sofőrjét leszámítva. Szerettem az erdőt, szerettem ott dolgozni is. Szinte soha sem kellett éreznem, hogy kevesebb, vagy másabb vagyok. Jó volt érezni, hogy fontos vagyok, hogy a munkámmal hasznot hajtok az embereknek. A nem cigányok ezt a munkát nem végezték volna ennyiért, úgyhogy szinte száz százalékban kisajátítottuk az erdészeti segédmunka intézményét. Ott dolgoztam már majdnem egy éve, amikor hallottam egy ismeróstől, hogy létezik olyan iskola, ahova MINDENKIT felvesznek: felvételi nincs, hetente egyszer-kétszer kell bejárni délután, és mégis érettségivel zárul. Be is iratkoztam hát ebbe az iskolába. Hosszú hónapokig nem tudták rólam, hogy én nem magyar vagyok, de egyszer valahogy előkerült egy beszélgetés során a cigánytéma: hogy milyen sok undorító cigány lakja a város! Akkor persze előhozakodtam az én cigányságommal! Ekkor kellett először felvállalnom úgy a nemzetiségem, hogy tudtam, ettől nem lesz könnyebb az életem az iskolában, sőt! Egyik osztálytársam, Roli, nyíltan megmondta, hogy ő már többször vert meg mocskos cigányokat, mert lopni akartak tőle, és hogy eztán sem lesz ez másként. Roli fiú soha sem tudta belopni magát a szívembe, talán érthető ez is. Érdekes módon, amikor kiderült rólam az, hogy cigány vagyok, a tanulmányi átlagom is leromlott. Addig történelemből én voltam az osztályelső. A biológia tanár egyik óráján egy kisebbfajta szónoklatot intézett hozzánk a lusta, mocskos cigányokról, és azt mondta, hogy nem baj, ha nem szeretjük őket. Az olvasó megkímélése érdekében nem idézem a pontos szöveget, mert abban volt néhány olyan szó, amit a TV-ben kisipolnának. Szót emeltem a fajtám mellett - a vége bukás lett. Megbuktam biológiából, mert nem voltam képes megtanulni az anyagot. Legalábbis ez volt a hivatalos indoklás.

-Harmadik fejezet- **Amikor a fejem fájni kezdett...**

Ahogy nőttem, növekedtem, az eszem is úgy telítette be a koponyámat. Amikor már úgy feszített, hogy az már fájt, orvoshoz mentem. A doktor valami megjegyezhetetlen nevű betegséget diagnosztizált, és beutalt a kórházba. Itt új fejezete kezdődött a megpróbáltatásaimnak. Négy hétig voltam bent a kórházban, a nővérek nagyon segítőkészek voltak, egy árva szavam sem lehetett rájuk. Nem így azonban az orvosokra, akik - mint később rájöttem - hiányolták a paraszolvenciát és szolgáltatásaikat nem egyformán, nyújtották a fekete és a fehér betegeknek. Sokat beszélgettem egy betegtársammal, Orsós Tiborral, aki megerősítette bennem ezt a gondolatot. Elmesilte ugyanis, hogy miként műtötték meg őt abban a kórházban, 1997 januárjában vakbéllel úgy, hogy vesekővel került be az intézménybe. Ő azt mondta, hogy ha tudott volna fizetni, akkor könnyedén elkerülhette volna ezt a tévedést.

Tibi mindig átkozta, szidta az orvosokat. Különösen az egyiket, valami Dr. Mengelelennert. Történeteket mesélt nekem arról, hogy hányan meghaltak már a cigányok közül úgy, hogy tévedésből a műtő helyett a boncterembe vitték őket. Amikor Tibit hallgattam, mindig elkeseredtem. Persze ilyen történetei nem csak neki voltak. A százkettesben feküdt egy öreg cigányember, Miska bácsi. Tőle hallottam, hogy ha egyszer elveszítené az eszméletét, akkor biztosan meghalna, mert a doktorok rögtön kísérletezni kezdenének vele. Én akkor megígértem Miska bácsinak, hogy ezt megírom, hogy tudja meg az egész világ! Gyakran voltak látogatóim, hol édesanyám, hol édesapám, hol valamelyik távolabbi rokonom. Amikor Miska bácsit hazaengedték, bejött elé a fia, a lánya, két unokája, meg a felesége. Ők alkották a családi hagyományörző zenekart. Muzsikaszóval hagyta el az öreg a kórházat, a fia nagybögözött, a lánya énekelt, az unokák gitároztak, meg tamburáztak neki. Valósággal életre kelt az öreg, keresztfelszedői láttán az orvosok és nővérek nem győztek ámuldozni. Öröm volt nézni őket. Sokszor eszembe jut Miska bácsi még ma is.

Az orvosok azt mondták, hogy a CT¹⁰ nem talált semmi elváltozást a fejemben, a megjegyezhetetlen nevű betegséget nem támasztotta alá a vizsgálat.

-Negyedik fejezet- **Újra otthon!**

Hazaengedtek hát, és éltem tovább az életem az állandó fejfájással. Mivel sokat hiányoztam az iskolából a négy hetes kórházi megfigyelés miatt, úgy lemaradtam az anyagban, hogy újból megbuktam. Mikor keserves kínok közt végre megszereztem az érettségim, úgy éreztem, hogy ez kevés, ennél nekem többre van szükségem! Jelentkeztem hát a főiskolára. Attól kezdve a szomszédok, barátok, ismerősök másként kezeltek engem. Úgy éreztem magam, mint aki két szék közül az asztal alá esett. A magyarok társadalma folyamatosan érezte velem, nem vagyok olyan, mint ők; hiába is tanulok, akkor is csak egy cigány maradok. A cigányok pedig fenntartásokkal kezeltek, mert tanultam, mert sokat voltam a magyarok között. Számukra én „elmagyarosodtam”. Rá kellett jönnöm, hogy azzal, hogy nem elégedtem meg az általános iskolai végzettséggel, egy nehéz harcba kényszerültem bele, melynek az én életemben nem lesz győztese. A terhek a vállaimon nem nyomtak le, inkább növekedésre serkentettek, ahogy abban a pálmás mondásban is van. Az Isten folyton erőt adott nekem, amikor el akartam fáradni vagy

---

¹⁰ Computer Tomograph, az agyról készült röntgenfelvétel.

elgyengülni készültem. Soha sem kaptam olyan keresztet, amit ne bírtam volna el. A munka és a fáradtság segített nekem abban, hogy értékelni tudjam mindazt, amit az Úrtól kaptam. Elégedett voltam. Nem voltam utálatos általában senkivel, empátiát és türelmet gyakoroltam a bántóimmal szemben. Ezt a gondolkodásmódot egy régi tanáromtól kaphattam, aki mindig azt mondta, hogy:

- „A legnagyobb luxus a világon az, ha megbántjuk szeretteinket, azokat, akik fontosak nekünk, mert nem tudhatjuk mennyi még az életünk. És „azután” már nem kérhetünk bocsánatot tőlük!”

-Ötödik fejezet-

Etno biznisz, avagy hogyan használjuk ki a pozitív diszkriminációt.

Huszonkét éves koromra végeztem el a Hittudományi Főiskolát. Friss diplomásként elvállaltam mindenféle munkát, mert nagy volt a munkanélküliség. Volt úgy, hogy egy kis faluban tanítottam, mint hitoktató; volt, hogy ugyanott titkár voltam a Cigány Kisebbségi Önkormányzatnál. Nem volt kedvemre való egyik sem, én az erdőben szerettem volna dolgozni! Ez idő alatt találkoztam egy érdekes fogalommal, amit mindenki másképpen definiált. A falu kántora magyarázata áll - azt hiszem - a legközelebb a valósághoz.

- Az etno biznisz mindig azt jelenti, amit a másik cigányszervezet tesz.

A harc a cigányság életének megkönnyítésére kapott állami, vagy egyéb forrásokért akkoriban minden szervezetre jellemző volt. Még a falu iskolája, sőt, a körzeti orvosa is pályázott a támogatásokra. A cigány önkormányzatnál töltött nyolc hónapom pont elég volt arra, hogy megismerjem politikus testvéreim motivációit. Rájöttem, hogy minden csak a pénzről szól. Igazából senki sem tud, és nem is akar tenni semmit a közös ügyért, a cigányságért. Amikor végre sikerült jól jövedelmező tanítói állást találnom, sokszor gondoltam vissza az etno bizniszre, meg arra, hogy milyen csúnya dolog is mindez.

-Hatodik fejezet-

Akit nekem rendelt...

Egy barackfavirág illatú délelőttön összefutottam egy kedves lánnyal, aki éppen az iskolából ment hazafelé. Olyan erősen futottunk össze, hogy nekem letört a két elülső metszőfogam, felhorzsoltam a térdemet, meg a hátam is. A lány meg az állát verte belém, megrepedt az alsó álkapcsa, meg kapott egy enyhe agyrázkódást. Azóta is együtt vagyunk. Ő az én feleségem, aki segít megértenem a világ zűrzavaros dolgait, meg a lovári cigányok nyelvét.

Vége

*Abaliget
2003.
Dógi Tamás*